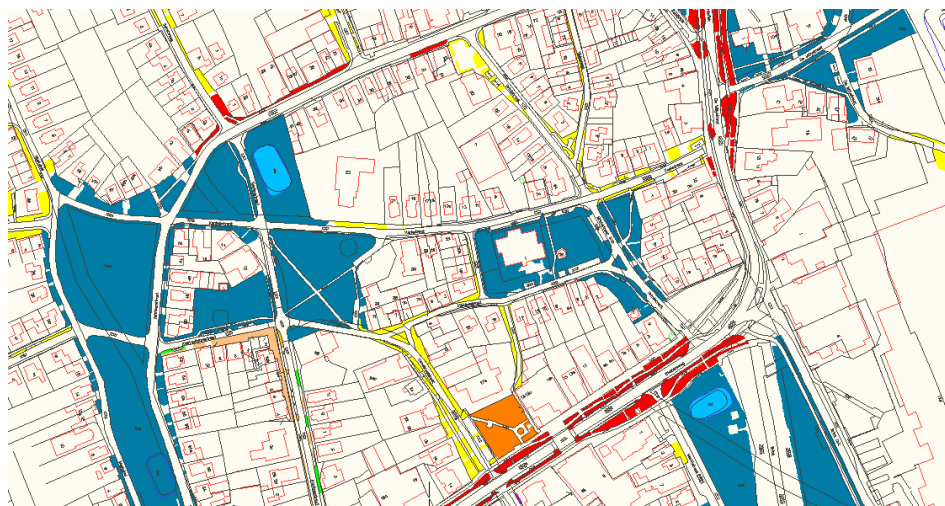

Groene Dorpenplan Gemeente Tynaarlo

Eindconcept

Deel D: Zuidlaren

In opdracht van;
Gemeente Tynaarlo
Projectleider: Maaïke Teekens

Opgesteld door;
ProZicht, adviesbureau voor de Buitenruimte
Adviseur: Peter van Wijk

Maart 2011

Leeswijzer:

Iedere kern in de gemeente Tynaarlo heeft een eigen identiteit en kwaliteit. Deze onderlinge verschillen worden sterk gewaardeerd omdat het gemeentebreed een zeer prettig woonklimaat oplevert. Om deze verscheidenheid te behouden is het Groene Dorpenplan opgedeeld in vijf boekwerkjes:

- A. Beleid
- B. Eelde-Paterswolde
- C. Vries
- D. Zuidlaren
- E. Kleinere kernen

Deel A omschrijft de context van het plan in het totale gemeentelijk beleid ten aanzien van Natuur en Landschap. Hierin worden de basis uitgangspunten geformuleerd en wordt uitgebreid ingegaan op doelstellingen van het gemeentelijk beleid. In deel A wordt geen uitwerking per kern besproken maar biedt de kapstok voor verdere uitwerkingen in de vier andere onderdelen.

De delen B, C, D en E zijn volledig gericht op de uitwerkingen per kern. Aan de hand van een inventarisatie, analyse en uitwerking van de visie worden de kwaliteiten en knelpunten per kern weergegeven. Voor deze kernen is een inventarisatiekaart en een visiekaart bij het document gevoegd.

Het Groene Dorpenplan is nooit compleet klaar. Nieuwe ontwikkelingen die nog niet gereed zijn, zijn momenteel niet opgenomen in het plan, denk hierbij aan Ter Borch, Groote Veen, Oude Tolweg Zuid, Zuidoevers e.d. Doordat er in de gemeente steeds ontwikkelingen plaats vinden op grote of kleine schaal zal er op bepaalde momenten een update gemaakt moeten worden van het plan

INHOUDSOPGAVE

Deel D: Zuidlaren

Leeswijzer	2
1. Algemeen	4
1.1 Inleiding	4
1.2 Doelstelling en ambitie	4
1.3 Werkwijze en opbouw	5
1.4 Algemene visie: Groenkracht	5
2. Inventarisatie	7
2.1 Openbaar groen in Zuidlaren	7
3. Analyse	9
3.1 Categorieën in het groen	9
3.1.1 Cultuurhistorisch en landschapsgroen	9
3.1.2 Begeleidingsgroen	10
3.1.3 Centrum-, Accentgroen en begraafplaatsen	10
3.1.4 Wijkgroen	10
3.1.5 Buurtgroen	11
4. Groene Dorpenvisie Zuidlaren	12
4.1 Visie: Groenkracht	12
4.2 Uitvoeringsmaatregelen	13

Bijlage D1: bestaand beleid

Bijlage D2: inventarisatiekaart

Bijlage D3: Visiekaart

Bijbehorende boekwerkjes:

Deel A: Beleid

Deel B: Eelde-Paterswolde

Deel C: Vries

Deel E: Kleinere kernen

1: Algemeen

Inleiding

Het Groene Dorpenplan van de Gemeente Tynaarlo is een onderdeel van het gemeentelijk beleid ten aanzien van landschap, groen en cultuurhistorie. Voor u ligt het onderdeel voor de kern Zuidlaren. In deze uitwerking worden de beleidskeuzes die gemaakt zijn in het Structuurplan, het Landschapsontwikkelingsplan en het bomenbeleidsplan vertaald naar de groene structuren binnen het dorp.

In de toekomst kunnen vragen of verzoeken van bewoners worden beantwoord aan de hand van het Groene Dorpenplan. Vragen over bijvoorbeeld de verkoop van reststukken groen, de hoeveelheid groen in een wijk en het beschermen van houtwallen zijn met het Groene Dorpenplan eenduidig te beantwoorden.

Doelstelling en ambitie

De doelstelling van het Groene Dorpenplan is meervoudig en onderverdeeld in vier items:

- Bevorderen van de verwevenheid van bewoond gebied en landschap;
- Benoemen en verbinden van de groene structuren in de kernen;
- Benoemen en waarderen (groene) cultuurhistorische aspecten;
- Bevorderen van de diversiteit in opbouw en sortiment van het groen;

Bevorderen van de verwevenheid van bewoond gebied en landschap;

Het Structuurplan 2006 stelt dat het creëren van groenverbindingen tussen buitengebied en 'dorpsgroen' een versterking is voor de kwaliteit van de leefomgeving. Daarnaast hebben deze verbindingen een positieve invloed op de ecologische rijkdom en de vitaliteit van het dorpsgroen. Een doorlopende verbinding van landschapselementen in het buitengebied tot in de dorpskern zorgt bovendien voor een goede verankering van de kern in het landschap. Een aantal van deze verbindingen zijn reeds aanwezig in de kernen. Vanwege de hoge waardering hiervan door de

inwoners en de verhoging van de omgevingskwaliteit staat het creëren van nieuwe verbindingen centraal in het Groene Dorpenplan.

Benoemen en verbinden van de groene structuren in de kernen;

Het groen heeft verschillende functies bij de inrichting van de openbare ruimte; o.a. recreatie, groene aankleding, spelen, verblijfsruimte, verkeerskundig en cultuurhistorisch. Door de functies te structureren moet een duidelijke opbouw van het groen ontstaan. Deze opbouw is van belang om in de toekomst beleidskeuzes voor het groenareaal, de inrichting en het beheer logisch en helder te kunnen onderbouwen.

Benoemen en waarderen (groene) cultuurhistorische elementen;

Het belang van (groene) cultuurhistorische elementen voor de identiteit van de verschillende kernen is enorm groot. De oude boomwallen, hagen en singels verbeelden de ontstaansgeschiedenis van de Gemeente Tynaarlo. Daarnaast zijn de cultuurhistorische elementen van grote betekenis voor de ecologie in bebouwd gebied. Door deze elementen apart te benoemen wordt deze waarde vastgelegd.

Bevorderen van de diversiteit in opbouw en sortiment van het groen

Voor zowel de visuele als de ecologische kwaliteit van het groen is een diversiteit in opbouw en sortiment van groot belang. Het is daarbij de uitdaging om deze diversiteit zo te bewerkstelligen dat een bedrijfsmatige uitvoering van het beheer en onderhoud mogelijk blijft. Voor de ecologische waarde van het groen afwisseling in beplanting zeer belangrijk. Veel verschillende soorten groen levert uiteindelijk ook biodiversiteit in de overige natuur op. Door de mate en wijze van variatie in het Groene Dorpenplan vast te stellen wordt het een handleiding voor toekomstige renovaties of omvormingen in het groen.

Werkwijze en opbouw

Voor het openbaar groen in de kernen van de gemeente Tynaarlo is een inventarisatie uitgevoerd om het huidige groen goed in kaart te brengen. Hierbij is enkel uitgegaan van gemeentelijk groen. Er is niet naar particulier groen gekeken omdat daar te weinig gegevens voor beschikbaar zijn en omdat de gemeente hierin alleen een adviserende rol kan spelen. De inventarisatie is beknopt weergegeven en de inventarisatiekaart is als bijlage toegevoegd.

Vervolgens is het groen en de aanwezige structuren geanalyseerd en vertaald naar een visie. Een uitgebreide omschrijving van de visie is weergegeven in deel A, beleid. In deze deeluitwerking is de vertaling van de overkoepelende visie naar Zuidlaren opgenomen. Deze uitwerking is tot stand gekomen door samenwerking met bewoners van de kern. Zij hebben tijdens een informatieavond samen met medewerkers van de gemeente de groenvakken benoemd en hebben gediscussieerd over de rol van het groen. De bevindingen van deze avond waren zeer waardevol en zijn verwerkt in deze deeluitwerking.

Tenslotte worden in hoofdstuk 4 de benodigde maatregelen omschreven om de doelstellingen van het Groene Dorpenplan te realiseren. Toekomstige veranderingen in het groen dienen te worden uitgevoerd aan de hand van de in het schema opgenomen uitgangspunten. Het is dus geen uitgewerkt stappenplan maar geeft duidelijke lijnen en handvaten om renovaties in het groen goed uit te voeren. Wanneer daadwerkelijk renovaties worden uitgevoerd zal op gedetailleerd niveau een uitwerking moeten plaatsvinden.

Algemene visie: Groenkracht

Uit de analyse van het groen in de kernen is gebleken dat de verschillende categorieën groen ook op verschillende schaalniveaus van belang zijn voor het groen in Tynaarlo. Deze schaalniveaus lopen uiteen van een zeer algemeen tot een individueel belang. Het algemeen belang van het

cultuurhistorische en landschappelijke karakter van de gemeente is van een ander niveau dan het individueel belang van bewoners voor de invulling van het buurtgroen in de directe woonomgeving.

Omdat deze verschillen van belangen en in schaalniveaus een eigen aanpak vragen is dit mede als onderligger voor de visievorming gebruikt.

Krachtig groen, dat is de kern van de Groene Dorpenvisie voor de gemeente Tynaarlo. Het groen heeft van oudsher een belangrijke, krachtige plaats in het leven in de kernen. Er is altijd sprake geweest van een evenwicht tussen het naar eigen hand zetten van het ruige landschap en de (economische) voordelen en kwaliteiten die het landschap biedt. Deze benadering heeft een zeer prettig woonklimaat opgeleverd en heeft de gemeente Tynaarlo haar eigen gewaardeerde groene identiteiten gegeven. Het groen in de gemeente moet daarom zijn (functionele) kracht uitstralen, zoals het altijd al heeft gedaan.

De belangrijkste functie hierbij is om door middel van het groen de identiteit en herkenbaarheid van de kernen te ondersteunen, versterken en zichtbaar te maken. Daar waar mogelijk zal het ontwerp en beheer zoveel mogelijk gericht zijn op het benadrukken of terugbrengen van deze waarden.

Wanneer groen geen directe relatie heeft met de dorpsgeschiedenis of -uitstraling, moet de inrichting gericht zijn op de specifieke functie waarvoor het groen is aangeplant. Dit kunnen verkeers-, ecologische, esthetische en/of recreatieve functies zijn. Uitgangspunt is hierbij echter wel dat deze functies ondergeschikt zijn aan de waarde voor dorpsidentiteit en uitstraling.

In algemene zin is het van belang om diversiteit in het groen na te streven. Diversiteit in het toe te passen groensortiment is een belangrijke voorwaarde om de streekeigen ecologische kwaliteiten van een gebied te benutten. Diversiteit in het groen is één van de basisvoorwaarden om biodiversiteit in het algemeen te bevorderen. Ook kan hiermee een goede overgang naar het omliggende landschap worden gerealiseerd.

2. Inventarisatie

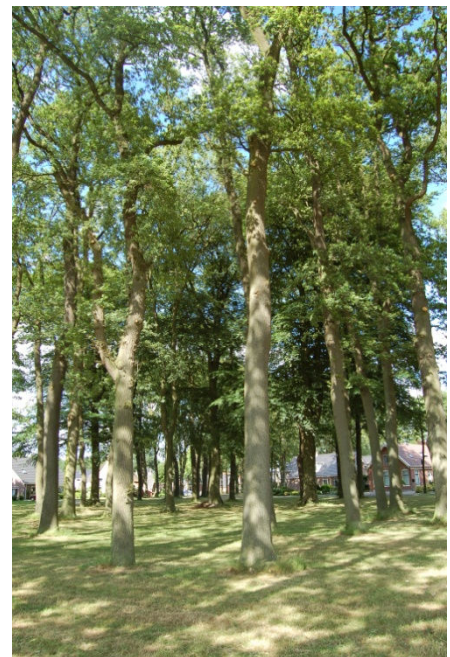
In de afgelopen jaren zijn al meerdere beleidsstukken geschreven over het landschap, groen en cultuurhistorie. Omdat deze stukken allen effect hebben op de groenstructuren en een duidelijk beeld geven over de kern zijn deze stukken het uitgangspunt voor het Groene Dorpenplan geweest. Een samenvatting van deze stukken vindt u in de bijlage D1.

Openbaar groen in Zuidlaren

Net als in Vries en Eelde-Paterswolde levert de inventarisatiekaart van de kern een helder beeld (van de verdeling) van het openbaar groen. Daarom is voor Zuidlaren ook aan de hand van de uitbreidingsgeschiedenis van het dorp een eerste onderverdeling gemaakt. In grote lijnen zijn de uitbreidingen in een aantal periodes onderverdeeld: Vooroorlogs, 1950-1960, 1960-1975 en 1980 tot heden waaronder het voormalige kazerneterrein.

Het vooroorlogse groen van Zuidlaren bestaat voor een groot deel uit de brinken. Deze cultuurhistorische elementen zijn zeer karakteristiek voor de groene en landelijke uitstraling van Zuidlaren. Voor het overig deel van de vooroorlogse gebieden is met name het losse karakter kenmerkend. Kleine particuliere weides en akkertjes worden afgewisseld met gemeentelijke grasstroken.

Het groen in de wijken uit de jaren 1950-1960 kenmerkt zich door het veelvuldig gebruik van laanbomen in de woonstraten. In het verleden is vaak heesterbeplanting onder de bomen aangeplant. Op meerdere plekken is deze beplanting vervangen door gazon.

De groene invulling van de wijken uit de jaren '60 en '70 bestaat grotendeels uit brede gras- en heesterstroken met bomen. In deze wijken zijn vooral vrijstaande en "twee onder één kap" woningen gebouwd. Hierdoor leveren de particuliere tuinen een belangrijke bijdrage aan de groene uitstraling van de wijk. De wegen in de wijken zijn over het algemeen volgens een rechtlijnig raster opgezet. Er is geen duidelijk onderscheid tussen hoofdwegen en woonstraten.

De uitbreidingen sinds 1990 kenmerken zich door meer variëteit in opbouw en soortgebruik. De percelen van de woningen zijn in vergelijking met de oudere wijken kleiner, er zijn meer geschakelde en rijtjeswoningen en daardoor heeft het openbaar groen een belangrijkere rol in de groene uitstraling van de wijken.

De aanwezigheid van de brinken in het dorp en de openheid van de es brengen de beleving van het landschap tot ver in het dorp. Deze openheid is met name herkenbaar langs de Stationsweg en bij de Oude Tolweg.

3. Analyse

Het belangrijkste doel van de analyse is om de verschillende categorieën in het groen te benoemen. Aan de hand van deze categorieën wordt de functie van het groen weergegeven en wordt mede daarmee het toekomstbeeld omschreven. Deze categorieën worden bij alle kernen van de gemeente toegepast waardoor de eigen identiteit van de verschillende kernen duidelijker verwoordt worden.

3.1 Categorieën in het groen

Het groen in de kern is onder te verdelen in vijf categorieën. Voor de verschillende kernen is gebruik gemaakt van dezelfde categorieën. Op deze manier wordt duidelijk welk accent per kern wordt nagestreefd. De structuren zijn bepaald aan de hand van het gebruik en geschiedenis van het groen.

3.1.1 Cultuurhistorisch en landschapsgroen: (blauwe kleur op de kaart)

Deze categorie omvat alle groene elementen die gezamenlijk de ontstaansgeschiedenis van de kern weergeven en die de verbinding tussen landschap en bebouwde kom vormgeven. Elementen als brinken, houtwallen, oude lanen en heggen geven de ontwikkeling van de kern en de verbinding met het omliggende landschap aan. Naast groene elementen leveren ook oude sloten en dobbes bij aan de landschappelijke kwaliteiten van het groen. Ze geven de kern een eigen identiteit en zijn een verwijzing naar het verleden. Om deze reden is het cultuurhistorisch en landschapsgroen van groot belang.

Voorbeelden Zuidlaren:

- De Stationsweg en de Oude Tolweg met zicht op de es
- De Brinken in het dorp
- Oude houtwallen in Schuilingsoord

3.1.2 Begeleidingsgroen: (rode kleur op de kaart)

Het groen dat is gebruikt om de nadruk op een bepaalde (verkeers-) route te leggen of om de herkenbaarheid van een bepaalde buurt te vergroten is ingedeeld in de categorie begeleidingsgroen. Over het algemeen bestaat dit groen uit grasstroken met bomen of uit vakken met lage beplanting en hagen. Het groen mag de verkeersveiligheid niet belemmeren. Lanen met kenmerkende beplantingen van voor 1900 vallen niet onder het begeleidingsgroen maar onder cultuurhistorisch groen. Het cultuurhistorische belang van deze lanen is groter dan het begeleidende karakter.

Voorbeelden Zuidlaren:

- Het groen direct langs de Annerweg
- Het groen langs de Winkelakkers en de Hilde in Schuilingsoord
- De haag langs de Schipborgerweg

3.1.3 Centrumgroen/ accentgroen en begraafplaatsen: (oranje kleur op de kaart)

Het groen in deze categorie heeft voornamelijk een ondersteunende functie. Dit groen moet op relatief kleine oppervlaktes een groene uitstraling geven aan voornamelijk stenige omgevingen, of accenten leggen op bijvoorbeeld monumenten. Deze beplantingen hebben een hoog verzorgingsniveau en hoge sierwaarde door de bloei of snoeivorm.

Voorbeelden Zuidlaren:

- Omgeving van het monument bij de kruising van de Kerkbrink en de Groningerstraat
- De begraafplaatsen

3.1.4 Wijkgroen: (groene kleur op de kaart)

Het wijkgroen bevat alle grotere groenvlakken die een recreatieve en/of ecologische functie hebben. Voor deze categorie is voor de naam wijkgroen gekozen omdat het betreffende groen een buurtoverstijgende functie heeft. Wandelroutes, speelveldjes en bloemenweides zijn voorbeelden hiervan.

Voorbeelden Zuidlaren:

- Het groen rondom de school aan de Drostlaan
- Het groen bij het speelveldje aan de Hulstlaan

3.1.5 Buurtgroen: (gele kleur op de kaart)

Het buurtgroen is het groen dat in de directe omgeving van woningen is gelegen en meestal een afschermende functie heeft. Het groen is alleen voor de directe omgeving functioneel en de vakken hebben meestal geen grote afmeting. Het wordt vaak gebruikt om parkeerplaatsen af te schermen of blinde gevels te camoufleren.

Voorbeelden Zuidlaren:

- het groen langs de woonstraten, o.a. Kastanjelaan, Halmersinge, Ericalaan en de Garnizoenslaan

4. Visie

Zuidlaren staat bekend als Brinkendorp. Deze zijn veelvuldig aanwezig en geven Zuidlaren haar eigen uitstraling. Opvallend aan Zuidlaren is verder de grote hoeveelheid landschappelijk groen in het dorp en de gemeentelijke bossen grenzend aan het dorp. Hierdoor ontstaat een prettige afwisseling tussen open en besloten gebieden.

De doorgaande route Stationsweg en verlengde Stationsweg is hier een goed voorbeeld van. Ook bij de Annerweg is dit goed te ervaren. De verschillen in bebouwing, het groen en open gebied is zeer waardevol.

De aankleding van het centrum is uitgevoerd in een combinatie van accentgroen (rozen en klimop) en begeleidingsgroen (hagen). Deze beplanting zorgt zowel voor de aankleding van het centrum als voor de begeleiding van de doorgaande route.

In de woonwijken is veel gebruik gemaakt van gazon en laanbomen. Dit geeft de woonstraten een ruim beeld. Daarentegen is ook op meerdere locaties verkeersbegeleidend groen toegepast. In een aantal gevallen wekt dit verwarring doordat het ook bij niet -doorgaande routes is toegepast. Het ontkracht dus de functie van het verkeersbegeleidend groen op plekken waar het wel gewenst is. Voorbeelden hiervan zijn terug te vinden in Schuilingsoord, langs de Mensinge en bij de Kerkbrink.

Kort samengevat bevat Zuidlaren veel bijzondere en kwalitatief hoogwaardige beplantingen. De afwisseling die ontstaat is van grote waarde. Het gevaar is echter wel dat de afwisseling te ver doorgevoerd wordt en dat daardoor juist verwarring kan ontstaan. Voor de toekomst dient daarom consequent te worden omgegaan met veranderingen in het groen. Landschappelijk, verkeersbegeleidend en buurtgroen zijn zeer waardevol maar dienen wel op de juiste locaties toegepast te worden.

Uitvoeringsmaatregelen

In de onderstaande tabel zijn een aantal speerpunten uit de visie vertaald naar uitvoeringsmaatregelen. Wanneer in de kern reconstructies in het groen worden uitgevoerd of wanneer bijvoorbeeld een rioolvervanging plaatsvindt dienen deze maatregelen in de werkzaamheden mee te worden genomen. Voor het groen dient dan een gedetailleerde uitwerking te worden gemaakt.

Zuidlaren		Uitvoeringsmaatregelen
Kwaliteit	Afwisseling in open en besloten gebieden	Behouden en versterken van deze afwisseling met in standhouding van cultuurhistorisch elementen
	Waardevol bomenbestand, op de brinken en als laanbomen	Behoud en versterken van het bomenbestand door onderhoud
	De aanwezigheid van brinken geeft Zuidlaren een eigen identiteit (Brinkendorp)	Behoud en versterken van de brinken
Knelpunten	Verschillende soorten groen niet altijd consequent toegepast (o.a. begeleidingsgroen)	Bij renovaties in het groen de beplanting aanpassen aan de locatie en de functie van de vakken
	Vanaf de doorgaande routes zijn de kruisingen niet herkenbaar aangegeven	Accentgroen aanbrengen bij belangrijke kruisingen of rotondes. En bestaande aansluitingen op de Annerweg en de Hogeweg meer herkenbaar maken.

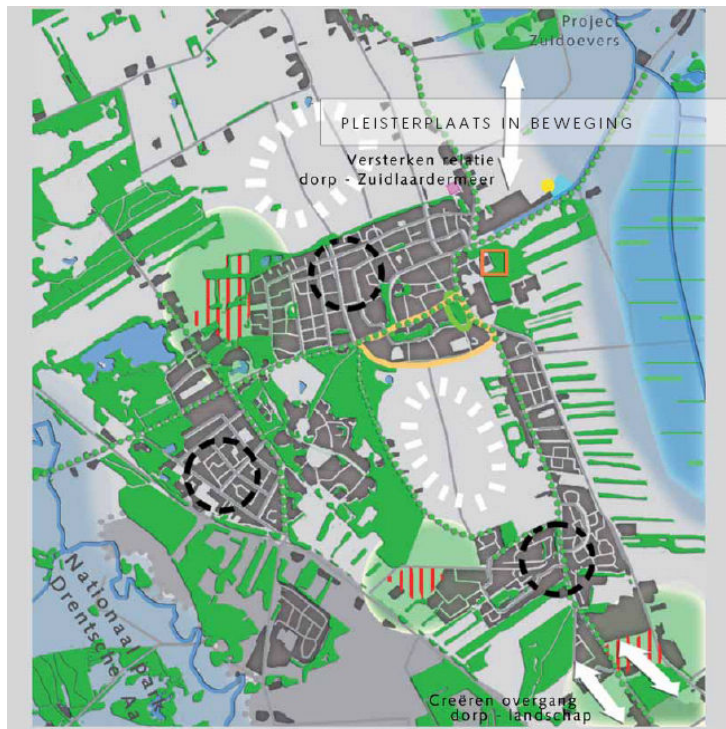
Bijlage D1: samenvatting bestaand beleid

1. Structuurplan2006

Een deel van de 20ste eeuwse uitbreidingen is ten noordwesten van de kern, op de noordelijke es aangelegd. Na de tweede wereldoorlog is fasegewijs de woonwijk Bovendiepen aan de noord- en westzijde van de kern gerealiseerd. De Zuid-es is met uitzondering van de lintbebouwing langs de Emmalaan onbebouwd en open gebleven. De bossen van Dennen Noord en de uitbreidingsbuurten 't Zuid Es (vanaf 1978) en het Kazerneterrein liggen in een kring om de Zuid Es.

De oude kern met z'n aaneengesloten brinken (beschermd dorpsgezicht) en de Zuid Es zijn belangrijke beeld dragers van het dorp. De grote, open ruimte van de Zuid Es is gaandeweg in het midden van de bebouwde kom komen te liggen. Door deze bijzondere structuur is er een heel aantrekkelijk woon- en leefklimaat ontstaan.

Waardevol zijn ook de overgangen van het dorp naar het Hunzedal met opstreckende houtwallen en de fraaie esrandbeplanting langs de Noorder- en Zuideres. Zuidlaren is aangemerkt als 'actief cultuurdorp met slechtweer voorzieningen en een goede horecastand'. De ontwikkelingen zijn er op gericht Zuidlaren nog nadrukkelijker te positioneren als een belangrijke toeristische kern in de regio.

2. Landschapsontwikkelingsplan

In het LOP worden de west en noordzijde van Zuidlaren als kwalitatief hoog omschreven. De oostzijde kan beter worden ingepast. Aan de zuidzijde is er sprake van een koude overgang wat niet wenselijk is. De ambitie van het LOP is daarom dan ook om de relatie van het dorp met het Hunzedal en met het zuidelijk gelegen landschap te versterken.

3. Bomenbeleid

- Cultuurhistorisch (oranje)

A: Stationsweg – De Millystraat

B: Groningerstraat

C: Schapendrift

D: Brinken

- Primair (groen)

E: Verlengde Stationsweg – Hunzeweg

F: Annerweg – Hogeweg

G: Schipborgerweg - Tienelsweg

- Secundair (blauw)

H: Eltinge, Ebbingekamp, Heerdelaan, Borgwallinge, Bovendiepen, Julianalaan

I: Wilhelminalaan – Emmalaan

Bijlage D2: Inventarisatiekaart

Bijlage D3: Visiekaart